graafia töökoja, kus ta a. 1838 tegi esimesi katseid mitmevärvilise kivitrükiga. A. 1852 sai ta Peterburi kunstideakadeemialt vabakunstniku astme; suri 14. IV 1870 Tartus. —S.-i kunstilise tegevuse peatähtsus seisab litograafiakunsti toomises Eestisse ja selle tutvustamises laiemaile ringidele mitmesuguste oma teoste väljaannete kaudu. Neist väljaandeist on tähtsamad: Malerische Ansichten von Dorpat u. dessen Umgebung (4 vihku à 10 lehte, 1837—38), Das malerische Dorpat (10 vihku à 5 fooliolehte, 1852—53), Album von Dorpat u. Umgebung (20 lehte ja linna plaan, 1860), *Vues pittoresques de Somel et des alentours* (10 lehte) ja Tartu ülikooli professorite portreed (fooliolehed, 1844—52); peale selle mõned illustratsioonid »Kalevipojale«, 4 lehte Tallinna vaadetega, mõned lehed Saaremaa rahvariietega ja 52 fooliolehte prof. Pirogov'i teose juurde kirurgilisest anatoomiast (1838). S.-i maalidest nimetatagu 6 akvarelli ja 2 õlimaali Kalevipoja nimega seotud paikade kujutusega Liivimaalt (Õp. E. S.-i omandus Tartus).

Tilsiti linnakiriku-arhiivist saadud andmed; Neumann, Lex. *A. V.*

SCHLEGEL, Christian Hieronymus Justus, kirjanik, sünd. 20. XII 1757 ukj. Jeenas Saksamaal õpetaja-organisti pojana, õppis aa. 1775—79 usuteadust Jeena ülikoolis, mille lõpetamise järel tuli a. 1780 (1779?) Eestimaale koduõpetajaks, oli aa. 1782—95 luteriusu saksa kog. õpetajaks Mohilevis Venemaal, astus a. 1796 Vene riigiteenistusse posti alal ja suri 28. X 1842 Peterburis. —S. on avaldanud kirjutisi ja raamatuid mitmelt alalt. Suuremat tähelepanu Eesti suhtes väärivad neist ta etnograafilised reisikirjeldused ja kirjutised rahvaluulest. Koduõpetajana tihti maal, Viru- ja Järvamaal, mõisades viibides ja hiljemini suveti siin liikudes pani ta hoolsasti tähele rahva elu, kombeid, õiguslikke suhteid. Oma tähelepanekute najal avaldas ta Weimaris Wielandi ajakirjas »Der Teutsche Merkur« kirjutised »Volksgedichte d. Esthnischen Nation« (1787, nr. 3—4), mis sisaldab 13 eesti rahvalaulu, neist 3 esimest ka eesti algupäras, ja »Etwas über Form, Geist, Charakter, Sprache, Musik u. Tanz der Esthn. Nation« (1788, nr. 1—2). Rahvalaule, mis hiljemini ka Õp. E. S.-i väljaandeis on ära trükitud, hankisid talle Simuna kirikuõpetajad H. J. ja H. W. Ch. Paucker ning Kadrina kirikuõp. A. F. J. Knüpffer (vt.). S.-i tähtsaim töö on siiski tema »Reisen in mehrere russische Gouvernements . . .« (aa.-ilt 178*—1833, 10 kd., Meiningen, 1819—34), mis teose I köite kokkuvõtte on eesti keeles avaldanud O. Kallas. Teos algab S.-i Eestimaale tuleku teekonna kirjeldusega, käsitleb Tallinnat ja muid Balti linnu, Peipsi järve, Pihkva ja Peterburi linnu ja kubermangu, Moskvat, Valge-Venemaad, Ukrainat, Krimmi jne. S. suhtub oma kirjeldustes aadlisse õige heatahtlikult, teda enamasti kiites; tema käsitlus esitab tihti ajalooliselt ebaõigeid või kahtlasi teateid, kuid selle kõrval pakub ta kultuuripildikesi Eestimaalt, visandeid talupoegade igapäevasest elust ja rahva kommetest. Tema kogu rahvalaule, vana usku ja muud rahvaluulet, mis enamuses küll diletandi oskusega üles tähendatud, on materjalina kasutatav folkloristidele ja etnograafidele. Oma teoses osutab ta ka suurt ja hästisõnastatud tundelisust looduseilu vastu, saades seega Soome lahe, Põhja-Eesti rannamaastiku ja vanade linnade omapärase ilu veetlevaks tõlgendajaks. Teatava määrani on autor suutnud tungida ka siinse pärisrahvastiku saatusesse, tutvustades eestlast kui inimest, heites talle ette sissejuurdunud orjalisi maneere, nõudes talle inimväärset seisukohta, rõõmustades koos rahvaga selle nimelisel vabakslaskmisel ja selgitades vaba inimese töö tulemusi, kui orja töö omadest palju suuremaid. Peale muu leidub S.-il ka rida huvitavaid kõrtside ja postijaamade kirjeldusi. —Hiljemini (1806 ja jj. aa.,) avaldas S. kirjutisi E. F. Schröder'i ajakirjas »St. Petersburger Monatschr. zur Unterhaltung u. Belehrung«.

C. J. Paucker, C. H. J. S.-s Leben u. Schriften (Bunge, Archiv V, 1847, lk. 95—107); Nord. Misc. XI—XII, (1786), lk. 394 j.; Dorpater Jahrbücher I (1833), lk. 329—33; Recke-Napiersky IV, Beise II; O. K(allas), Chr. v. S.-i kirjeldused eestlaste elust (Post. 1897, nr. 18—23, 29—31); O. Liiv, Kultuurajalool. kirjeldusi Virumaa üle (Põhja Kodu 1927, nr. 8—9). *O. L.; E. O.*

SCHLICHTING, Ernst Hermann, maalikunstnik ja graafik, sünd. 5. V 1812 Tallinnas Tartu bürgermeistri pojana, omandas üldhariduse Tartu gümnaasiumis ja esimese kunstihariduse sealsamas K. A. Senff'i (vt.) juures ja õppis maalikunsti täiendavalt Peterburi ja Düsseldorfi akadeemias ning Dresdenis. A. 1839 asus ta uuesti Tartu, siirdus aga varssi Riiga ja sealt 1840.-date aa. lõpul Tallinna, kus oli 1850. a. alates joonistamiseõpetaja toomkoolis. A. 1845 sai ta Peterburi kunstideakadeemialt vabakunstniku nimetuse maali eest »Leierkastimees«. Ta suri 20. V 1890 ukj. Dresdenis. — S.-i toodang koostub portree-, žaanr- ja maastikumaalest ning litograafiaist. Ta tähtsamaid teoseid on õlimaalid »Külapulmad Liivimaal« (1842), »Vana Nunnevärav Tallinnas« (1865, pro-